

Més ètica o més control?

Dill, 27/10/2014

[Persona, Empresa i Societat](#)

Com que la inflació només ens preocupa en la seva dimensió econòmica, ens hem tornat insensibles a la inflació verbal.

I em sembla que només la inflació verbal pot explicar la profusió amb què les paraules ètica o moral apareixen en els discursos i les declaracions, profusió que sovint revela una incontinència verbal digna de millor causa. Ja se sap: sempre que algú se sent impotent o indignat davant d'una cosa que no li agrada o que, senzillament, rebutja, apel·la patèticament a una suposada pèrdua d'ètica i/o valors. "Això (el que sigui) no passaria si la gent (o els "x"...) tingués més ètica".

La raó per la que tanta gent diu que està convençuda que l'ètica pot sortir airosa allà on la legislació, la política, la gestió, els costums o l'educació han fracassat, escapa a les meves capacitats de comprensió. La meva credulitat és força limitada com per acceptar que la pobra ètica podrà arribar allà on les altres no arriben. Francament: no entenc com podem resoldre millor els problemes de legislació, de política, de gestió, de costums o d'educació parlant d'ètica o apel·lant a ella. Entre altres raons perquè això suposa que ja les hem plantejat autosuficientment sense cap consideració ètica, que és el que volem afegir després. I, la veritat, si l'ètica no hi és present conceptualment d'entrada ja no hi serà mai. Altrament dit, no entenc quin sentit té un enfocament que quan parla -per posar un exemple- de gestió no parla d'ètica, i que quan parla d'ètica no parla de gestió.

A vegades penso que la caiguda de les grans ideologies ens han deixat com a herència la nostàlgia d'un món ben ordenat (per bé que un món ben ordenat només sigui una fantasia ben ordenada). Perquè, en el dia a dia, la manca de creences compartides ens ha deixat davant l'evidència de criteris de decisió dispars, el principal argument dels quals sovint és la facticitat del seu poder per imposar-se com a tals. Davant d'aquesta dispersió incontrolable, la incontinència ètica insisteix a proclamar que la manca de cohesió social, determinats excessos massa sagnants i la recuperació de la salut cívica se superarien amb unes bones injeccions d'ètica. Però no diu com ni per què. Probablement perquè no ho sap.

En definitiva, sovint s'apel·la de manera lamentable a l'ètica amb un to plorós d'últim recurs: si ella no pot, és que ja no hi ha res a fer. Resulta simptomàtic que per a molta gent parlar d'ètica sigui únicament parlar d'allò que no hauria d'esdevenir-se o assenyalar amb el dit allò que es rebutja (tot en nom de valors incontrovertibles i si pot ser genèrics -o universals?-, no caldria sinó). Es parla d'ètica sense altra preocupació que la d'evitar conductes; des del desig de no veure el que estem veient. Ara que s'està reiniciant la moda dels codis de conducta, no és ociós recordar que molt sovint aquests s'orienten precisament a regular els comportaments no acceptats pel grup... o per l'autoritat (in)competent. Una ètica bàsicament negativa, per tant, com a formulació explícita del que no cal fer; no com a expressió positiva de com volem viure.

Curiosament, la incontinència ètica gairebé sempre es mostra incapaç d'afirmar res... concret, és clar: les generalitats són la seva especialitat. Només sap acusar, censurar i negar. Exigeix eliminar determinades pràctiques, però és incapaç de

mostrar -i de vegades fins i tot d' enunciar- quina forma de vida vol realitzar (i, quan ho fa, sol oblidar plantejar quines són les condicions de viabilitat del que vol). I potser seria bo recordar que només des del compromís joiós amb l'irrenunciable es desvetlla el que és realment intolerable. Però un compromís que no confon l'irrenunciable amb un discurs que només es nodreix del seu propi desig, perquè només des de la realització d'allò que volem promoure s'aclareix allò que volem evitar.

Per això, tan sovint, certs especialistes en ètica són incapaços d'indicar una sola pràctica, institució, procediment o manera de procedir que resolgui el que va malament. Perquè la seva especialitat és dir que tot va malament o que res va prou bé, i apel·lar emfàticament al que hauria de ser, que del que és ja se n'ocuparan els pobres legisladors, polítics, gestors i educadors que tenen la responsabilitat d'aplicar (paraula màgica en el discurs ètic jerarquitzant) aquells principis tan generals i d'impossible rebuig, en l'enunciat dels quals comença i acaba la responsabilitat de cert discurs ètic, la vocació de fons del qual no són els principis universals sinó ser el principal protagonista del judici universal.

Quan els incontinents insisteixen en el seu lúgubre discurs (la radical exigència del qual sovint consisteix en la pràctica en poca cosa més que en dir que tot va malament), hom es pregunta si, en definitiva, en l'horitzó del seu desig es dibuixen unes persones més lliures o més adaptades. Si el que troben a faltar és més ètica o més control.